

Η αστικοποίηση της Μυκόνου

Το τοπίο στη λογοτεχνία

Νίκος Ξυδάκης, «Μια νύχτα στο Κοσμοδρόμιο Μύκονος», *Καθημερινή*, 24/08/2008.

Αν προσεγγίσεις τη νήσο Μύκονο νύχτα, από τα νότια και τα δυτικά, είναι αδύνατον να εντοπίσεις πού βρίσκεται η Χώρα, ο βασικός οικισμός, η πρωτεύουσα του νησιού. Ολο το νησί, απ' τις ακτές ως την ενδοχώρα στέκει ολόφωτο μες στο πέλαγος, σαν πολυέλαιος: όλο το νησί είναι οικισμένο, ένα συνεχές κτιρίων και φώτων, μια απέραντη πόλη, με κόκκινα-πράσινα φωτάκια απ' τα παραπλέοντα σκάφη στη θάλασσα γύρω, με κόκκινα-πράσινα φωτάκια από τα υπερिπτάμενα σκάφη στον αιθέρα. Είναι το Blade Runner του τουρισμού, είναι η Μέκκα της παντοτινής διασκέδασης. Είναι το Κοσμοδρόμιο Mykonos...

Μια τέτοια νύχτα, καλοκαιρινή, σ' ένα από τα διεθνώς μυθολογήμενα dance κλαμπ του κοσμοδρόμιου, όπου αντιαρεπορικοί προβολείς σχίζουν το μελανό στερέωμα, όπου η μουσική και το νταραβέρι δεν τελειώνουν ούτε το πρωί, ένα 20χρονο παιδί δέχτηκε ένα μοιραίο χτύπημα. Εγινε νταραβέρι, κι ένας περίπου Robocop χτύπησε άπαξ. Στο κεφάλι. Το παιδί λύγισε, μεταφέρθηκε για πρώτες βοήθειες, έπεσε σε κώμα, δεν ξύπνησε ποτέ. Οι παριστάμενοι, χτυπημένοι και μη, εμπλεκόμενοι και μη, σκόρπισαν. Υστερα από ώρες πολλές, το πανελλήνιο και η διεθνής κοινή γνώμη, μάθαιναν ότι στη Νύχτα της Μυκόνου, στον Ναό του Forever Fun, πέθανε χτυπημένο ένα παιδί. Η Νύχτα βάρυνε με αίμα αθώου. Αυτή η νύχτα δεν ήταν σαν τις άλλες...

Το σοκ διαδέχτηκε η υποψία, κι ύστερα η επίγνωση: Το δυστύχημα δεν ήταν μεμονωμένο περιστατικό, δεν ήταν μόνο κακοτυχία· κάποτε θα συνέβαινε κι αυτό, έτσι, φρικτά και αναπόδραστα. Πώς αλλιώς; Ολο το νταραβέρι, όλη η Νύχτα είχε στηθεί, πολλά χρόνια τώρα, στην κόκκινη γραμμή, πέρα από νόμους και αντοχές, με μόνες κινητήριες και νομιμοποιούσες δυνάμεις τον τζίρο, το κέρδος, τη σεζόν: ό,τι αρπάξουμε στις σαράντα μέρες της αιχμής.

Τη νύχτα στη Μύκονο κυκλοφορούν χιλιάδες οχήματα με μεθυσμένους και ντρογκαρισμένους οδηγούς, πολλοί καβαλάνε μοτοσακό πρώτη φορά, δεν έχουν δίπλωμα, δεν φορούν κράνη, τσακίζονται σε κάθε στροφή της δημοσίας, τσακίζουν πεζούς και αθώους, το Κέντρο Υγείας δεν δίνει πια στατιστικά.

Τη νύχτα, όταν τα μαγαζιά γκαζώσουν, οι τουρίστες είναι ποτά και κεφάλια, όλα γίνονται, όλα επιτρέπονται, όλα καταναλώνονται. Αυτό πουλάει η Μύκονος, αυτό

εξήγησε κυνικά ο δήμαρχος στις εμβρόντητες εκπροσώπους του τοπικού Συλλόγου Γυναίκων: “Πάρτε το απόφαση, εδώ έρχονται για να ξεσκίσουν και να ξεσκιστούν. Αυτό είμαστε...”. Αυτή είναι η επίσημη σημαία της τουριστικής ανάπτυξης: το ξέσκισμα. Αυτό υπηρετεί έργω και λόγω ο επί 18 έτη δήμαρχος Μυκονίων κ. Χρήστος Βερώνης. Κι έτσι αντιλήφθηκε και τη νύχτα του φονικού στο κλαμπ Τροπικάνα: μεμονωμένο περιστατικό, παράπλευρη απώλεια στο αέναο τουριστικό πρότζεκτ υπό τον κωδικό “Ξέσκισμα”. Ο δήμαρχος δεν ξέρει τίποτε για μπράβους, για προστασίες, για νονούς, για υπερβάσεις αδειών, για πέτσινες άδειες καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος, για τράφικινγκ ουσιών και ανθρώπων, για ξυλοδαρμούς, για διαφθορά ή εκφοβισμό κρατικών λειτουργών. Κανείς δεν ξέρει τίποτε. Ομερτά.

Κι όμως όλοι ξέρουν. Όχι όλα, αλλά όλοι ξέρουν από κάτι. Ξέρουν ότι το λαμπερό Κοσμοδρόμιο, όπως και κάθε τουριστική πίστα ξεσκίσματος στην Ελλάδα, από τα Μάλια έως το Φαληράκι, κι από τη Ζάκυνθο ως την Κέρκυρα, κυβερνιέται από τις σιωπηλές δυνάμεις της οικοδομής και του real estate, από τις δυνάμεις των μαγαζιών και της νύχτας. Αυτές τις δυνάμεις υπηρετούν Πολεοδομικές Υπηρεσίες, ΙΚΑ, Εφορίες, Αστυνομίες, Λιμεναρχεία, δημοτικά συμβούλια και δήμαρχοι, πολιτευτές. Συχνά με το αζημίωτο – μια διευθυντική θέση σε υπηρεσία-κλειδί σε αυτές τις ζώνες βγαίνει σε πλειστηριασμό... Συχνά από φόβο κι από αδυναμία – οι κρατικοί υπάλληλοι είναι φτωχοί και ανίσχυροι, ανυπεράσπιστοι, μπροστά στο χρήμα και την πολιτική δύναμη. Οι βίλες των μεγαλόσχημων και των υπουργών βρίσκονται πλάι στα κλαμπ και το νταραβέρι...

Και το Κοσμοδρόμιο πλέει ολόφωτο. Πιασμένο σε ένα δαιμονικό κύκλο: Η ύπαρξή του εξαρτάται πια καθ’ ολοκληρίαν από τον τζίρο, από την ασταθή σεζόν, τα δάνεια και τα ανελαστικά λειτουργικά τρέχουν, ο “αέρας” και τα λαδώματα έχουν προκαταβληθεί και ο τουρισμός είναι ευμετάβλητος και ευπαθής, εξαρτάται από τις ισοτιμίες του ευρώ, από τα καπρίτσια του πετρελαίου, από μια βομβιστική απόπειρα, από μια φήμη, από το στράβωμα σ’ ένα νταραβέρι... Τον δαιμονικό κύκλο της τέτοιας τουριστικής ανάπτυξης συμπληρώνουν, απαραίτητως πια, η απληστία, η διαφθορά, ο κυνισμός, η ανομία. Το προϊόν “Ξέσκισμα” κοστίζει ακριβά.

Στη Μύκονο καθρεφτίζεται η νεότατη Ελλάδα, τα μοντέλα ανάπτυξης, οι συνειδήσεις, οι φενάκες, τα λάιφ στάιλ. Καθρεφτίστηκε κυρίως μετά το ’80, όταν την ανακάλυψε ο κόσμος του Κλικ και των νεόπλουτων, όταν ο μεταεπαρχιώτης Π. Κωστόπουλος την πρότεινε ως Εδέμ για ανερχόμενους και βουλιμικούς wannabe. Τότε όμως το νησί είχε χάσει κάθε πνευματικότητα, είχε χάσει τους λόγιους και τους εστέτ, είχε χάσει και τον κοσμοπολιτισμό του ’60, είχε χάσει ακόμη και τον χιππισμό και την γκέι ελευθεριότητα του ’70-’80. Όταν την ανακάλυψαν οι εγχώριοι νεόπλουτοι, η Μύκονος ήταν ήδη

φάμπρικα μαζικών υπηρεσιών, πασαρέλα για φτωχοδιάβολους και μοντελοβίζιτες και διαρκές real estate. Αυτή είναι η Μύκονος των τελευταίων δεκαπέντε-είκοσι χρόνων: εγχώρια ανακυκλούμενη μπίζνα χωρίς προοπτική, από τη μια τσέπη στην άλλη του ίδιου παντελονιού, κι αυτή η μπίζνα δεν “βγαίνει” χωρίς υπερβάσεις, χωρίς τέντωμα των ορίων, χωρίς παρανομία. Σε αυτό καθρεφτίζεται η Ελλάδα.

Όταν θα πάτε στη Μύκονο, επιλέξτε να αποβιβαστείτε νύχτα, στο περίπου λιμάνι του Τούρλου. Θα τα δείτε όλα: πάμφωτα κρουαζιερόπλοια, σκόνη, κομπούζιο, μαχητικά Χάμερ, μπαγκάζια σεϊχιδων, κοπάδια ξενοδοχειακά λεωφορεία, θηρευτές πελατών, χαωμένους λιμενικούς, συμφόρηση, καμία σηματοδότηση, κανένα υπόστεγο, κανένα κρατικό σταθμό. Ένα τράνζιτο, μεταβατικός χώρος για το αλλού. Τράνζιτο για το ξέσκισμα. Enjoy!

Βασίλης Καλαμαράς, «Πελεκημένη Μύκονος απελέκητη», από το αφιέρωμα του περιοδικού *Η Λέξη: Το Αιγαίο. Λογοτεχνία και Τέχνη*, (επιμέλεια: Φωστιέρης Α., Νιάρχος Θ.), Αθήνα 2001.

Ο τουρισμός ήρθε προς την Μύκονο, δεν συνέβη το αντίθετο. Συγγραφείς και παντός είδους καλλιτέχνες την επισκέφτηκαν από τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια - βλέπετε η Δήλος δεν απείχε πολύ. Και καθώς δεν μπορούσαν να βρουν κατάλυμα υπό το δήλιον φως, αναγκαστικώς τους το παρείχε το φτωχό των ψαράδων εντευκτήριο. Όσοι έμειναν, τους προικοδότησε το Κέρας της Αμαλθείας. Οι υπόλοιποι, οι οποίοι ήσαν και οι περισσότεροι, μετανάστευσαν στον Πειραιά και στην Αθήνα, αναζητώντας μεροκάματο στον λιμένα και στις οικοδομές. Από τους μεταναστεύσαντες, ορισμένοι επιδόθηκαν στις επιχειρήσεις, δημιουργώντας μια δεύτερη κερδοφόρο Μύκονο στο άστυ.

Πενήντα χρόνια και βάλει τουρισμού πελέκησαν τα βουνά του νησιού: ανοίχθηκαν νέοι φαρδύτεροι ασφαλτοστρωμένοι δρόμοι που το πλήγωσαν, οι πλαγιές με θέα οικήθηκαν από επήλυδες, οι οποίοι τις έσκαψαν μετατρέποντάς τες σε πισίνες, οι παραλίες "κατακτήθηκαν" από νεόδημητα οικήματα, τα τέσσερα επί τέσσερα όργωσαν την άμμο, τα ταχύπλοα χάραξαν την θάλασσα - τι να πεις;

Η μικρή κλίμακα αρμόζει στο νησί και η ήπια χρήση του. Τα μονοπάτια είναι μονοπάτια, τα λαγκάδια λαγκάδια, κι όσοι τα έστρωσαν με ασφαλτο ή με τσιμέντο, ώστε να έχουν πρόσβαση στο κατάλυμά τους, είναι χαμένοι από χέρι. Ήδη βλέπω τα βούρλα τα

κατεστραμμένα να σηκώνονται τεράστια και να θέλουν να τους πνίξουν, τα φρύγανα να βάζουν φωτιά, καίγοντας τις νέες κατοικίες, τα βουνά να θέλουν να ξαναβρούν τον όγκο τους, που θυσιάστηκε υπέρ ενός δωματίου με θέα.